

Falska lepralöften från WHO

Världshälsoorganisationen WHO tillämpar manipulerad statistik när man hävdar att kampen mot lepra snart är vinnnen. Men smittspridningen fortsätter, och WHO:s taktik kan leda till att den kompetens som finns på området går förlorad.

»Lepra borta som folkhälsoproblem år 2000» – så lyder WHO:s slogan inför nästa årtusende. Det är en nerskrivning av organisationens betydligt grandiosare devis »Hälsa till alla år 2000», som man diskret distanserat sig från ju närmare klockslaget kommit.

Men även denna mera blygsamma slogan tål att diskuteras – minst sagt. Organisationen är i desperat behov av en framgångshistoria efter de senaste årens vanstyre från en inkompetent ledning under generaldirektören Nagajima.

Då passar lepra bra, för det är en sjukdom som appellerar till folks medkänsla, och där organisationen också gjort en mycket framgångsrik insats, men ändå inte tillräcklig för att på långa vägar motivera ens denna reducerade devis. Det kan i stället få farliga negativa konsekvenser, anser jag och flertalet andra som arbetar med lepra.

Sjukdom på tillbakagång

Lepra är en vanställande hud- och nervsjukdom som ger känselbortfall vilket kan leda till bestående skador i många organ, framför allt händer och fötter. Den orsakas av bacillen *Mycobacterium lepra* som är avlägset släkt med tuberkulobacillen. Leprabacillen beskrevs först av norrmannen Armauer Hansen 1873, vilket var första gången ett samband mellan bakterie och sjukdom påvisades.

Sedan flera hundra år minskar antalet leprasjuka, och på flera kontinenter såsom i Europa är den så gott som helt försvunnen även om nya fall, t ex nu i Rumänien, dyker upp då och då. Orsakerna till att sjukdomen dragit sig tillbaka

ka efter att ha funnits och spritt sig bland människorna i tusentals år är i stort sett okända, men sociala förändringar har säkert spelat roll.

Den siste inhemskt smittade i Sverige dog på 1950-talet. Sjukdomen har nu sina kvarvarande fästen i jordens fattigaste delar som Indien/Bangladesh och Etiopien/Sudan.

I början av 1980-talet inleddes på initiativ av WHO en ny behandling (MDT) mot lepra, där man gav tre mediciner under begränsad tid (1/2–3 år) i stället för som tidigare en medicin för resten av livet. Kombinationsmedicinen dödar bacillerna i stället för att bara bromsa upp dem – ett mycket stort behandlingsframsteg således.

Kristna insatser i fazonen

Eftersom sjukdomen beskrivs både i Gamla (osäker diagnos) och Nya testamentet, där Jesus tar till sig de förtappade leprasjuka och helar dem, så har kristna organisationer i alla tider stött leprabehandlingen. WHO har därför kunnat stötta sig på dessa.

Behandlingsframgångarna bygger alltså, förutom på tillgång till nya mediciner, även på organisationer som regelbundet kan nå människor även i väglösa delar av världen, och som har tillräckligt kunnande för att ställa den rätta diagnosen på denna fortfarande gåtfulla och mångfasetterade sjukdom.

Denna organisation hotar nu snabbt att förfalla på grund av WHO:s devis. Vem vill lägga pengar på att behandla och förebygga en sjukdom som redan är avvecklad? Knappast någon satsar längre på att utbilda sig i lepradiagnostik, en mycket svår konst. Ändå kommer sjukdomen att finnas med oss länge än.

Manipulerad statistik

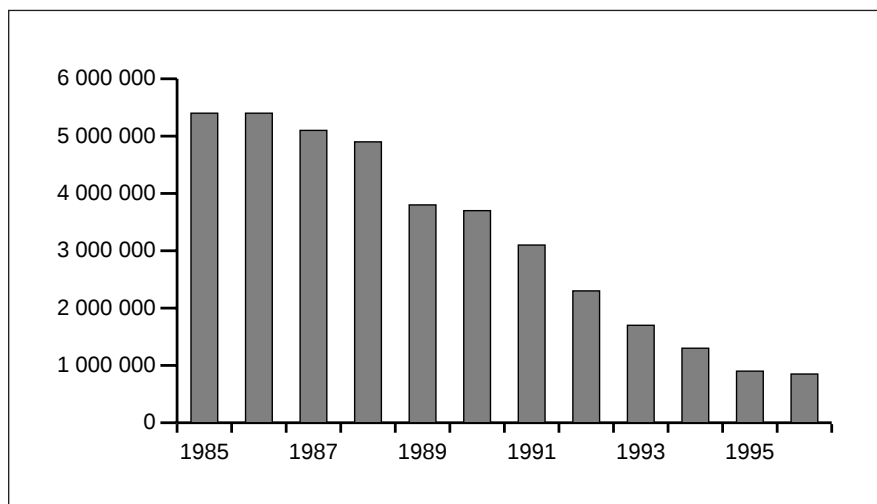
Till stor del är WHO:s gynnsamma statistik en ren manipulation av siffror. Ett leprafall definierar man som *den leprasmittade som är under behandling*. Eftersom behandlingen tidigare var livslång men nu dragits ner till högst

»Ett leprafall definierar man som den leprasmittade som är under behandling ... Det hjälper inte hur aldrig så svåra komplikationer patienten har i form av härlta eller blindhet. Leprasjuk är han inte enligt WHO när han avslutat sin behandling.»

Författare

SVEN BRITTON

director, Armauer Hansen research institute, Addis Abeba; professor i infektionsjukdomar, Karolinska institutet, Stockholm.

Figur 1. Antal leprafall i världen mellan 1985 och 1995 ur Leprosy Review 1997.

två år, minskar antalet leprasjuka därmed i ett slag.

Det hjälper inte hur aldrig så svåra komplikationer patienten har i form av hälta eller blindhet. Leprasjuk är han inte enligt WHO när han avslutat sin behandling.

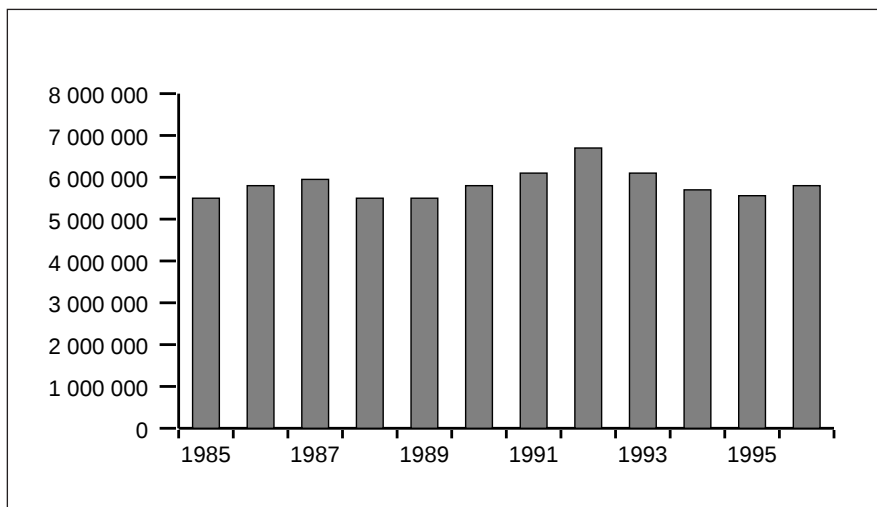
Det senaste reptricket är att föreslå att patienter med en form av lepra med

mycket få baciller, men kanske lika stora skador, bara skall få behandling vid ett enda tillfälle. Enligt WHO är sådana patienter, om rekommendationen genomförs, bara leprapatienter under en sekund, dvs då han sväljer sina tabletter vid detta engångstillfälle. I praktiken kommer dessa fall alltså inte – och de utgör inemot hälften av alla kända, att komma med i statistiken alls.

Magisk men ologisk siffra

Med denna manipulation kommer man kanske ner till den magiska siffran för eliminering enligt WHO:s definition

Figur 2. Antalet nyupptäckta leprafall årligen i världen mellan 1985 och 1995 ur Leprosy Reviews 1997.

– vilket betyder mindre än ett fall per 10 000 invånare i någon del av världen.

Nu kan man fråga sig varför just detta tal innebär att lepra inte längre är ett folkhälsoproblem. Det är ungefär samma frekvens av HIV-sjuka som Finland har, och jag tror inte att den finska regeringen anser att HIV-infektionen är avklarad så att man kan lämna den därhän.

Okänt hur smittan sprids!

Men värst ändå är att även om man genom dessa manipulationer får ner siffrorna till det magiska icke-talet så minskar inte antalet nyinsjuknande alls (Figur 1 och 2). Trots den framgångsrika behandlingen tillkommer nya fall i oförändrad takt.

Detta innebär att de diagnostiserade fallen inte bidrar till smittspridningen. Gjorde de det, skulle ju antalet nysmittade nu ha gått ned, även för en sjukdom med så lång inkubationstid (tid från smitta till sjukdom) som lepra.

Alltså har vi genom MDT-behandlingen fått bekräftat att vi inte vet ett dugg om hur lepra smittar. Om vi inte tar reda på och avbryter smittspridning med profylaxbehandling eller vaccination kommer lepra att fortsätta att smitta nya människor i oförändrad takt.

Undvik att upprepa misstaget

Därför är det oansvarigt av en folkhälsoorganisation som WHO att gå ut och säga att leprasjukdomen är eliminerad, att ta en partiell framgång som en totalseger i förskott.

Sverige kan inte vänta på att Gro Harlem Brundtland tillträder som ny chef för WHO och ställer saker till rätta. Som proportionellt största bidragsgivare, tillsammans med Norge och Danmark, måste vi kräva att WHO inte gör om samma misstag som man gjorde med tuberkulos på 1960–1970-talen. Då avvecklades all förebyggande verksamhet i tron att sjukdomen var eliminerad.

Ännu en liten tid finns den organisation och det kunnande kvar som kanske kan bidra till att lepran verkligen kommer att utrotas. Avveckla inte dessa resurser just innan målnöret har sprängts! •